

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets
betänkande
2022/23:UFöU1

Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för att avveckla det svenska förbandsbidraget till Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) t.o.m. den 30 juni 2023, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande (V).

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:3 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	6
Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali	6
Särskilt yttrande.....	9
Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (V)	9
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	10
Propositionen	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för att avveckla det svenska förbandsbidraget till Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) t.o.m. den 30 juni 2023, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:3.

Stockholm den 1 december 2022

På sammansatta utrikes- och försvarsutskottets vägnar

Aron Emilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Aron Emilsson (SD), Peter Hultqvist (S), Hans Wallmark (M), Alexandra Völker (S), Björn Söder (SD), Jörgen Berglund (M), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Magdalena Schröder (M), Hanna Gunnarsson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Larsson (C), Alexandra Anstrell (M), Emma Berginger (MP), Ann-Sofie Alm (M) och Morgan Johansson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Den 13 oktober 2022 lämnade regeringen proposition 2022/23:3 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali till riksdagen. I propositionen föreslås att riksdagen ska medge att regeringen ställer en svensk väpnad styrka till förfogande för att avveckla det svenska förbandsbidraget till FN:s stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) t.o.m. den 30 juni 2023, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd.

Propositionen hänvisades den 15 oktober 2022 till utrikesutskottet. Dessförinnan hade utrikesutskottet och försvarsutskottet den 5 respektive den 13 oktober 2022 beslutat att med stöd av 7 kap. 7 § riksdagsordningen bereda propositionen och eventuella följdmotioner i ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott (UFöU). Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Vid det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets konstituerande sammanträde den 20 oktober 2022 informerade utrikesministern, försvarsministern och företrädare för Försvarsmakten om det svenska deltagandet i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali. Försvarsmakten lämnade ytterligare information om planen för avvecklingen av det svenska bidraget till insatsen vid det sammansatta utskottets sammanträde den 1 december 2022. Tidigare under 2022 har regeringen och företrädare för Försvarsmakten informerat om Sveriges deltagande i internationella militära insatser i Mali vid parallella sammanträden i utrikesutskottet och försvarsutskottet den 18 januari, den 15 februari, den 3 mars och den 12 maj. Regeringen lämnade den 5 september 2022 en skriftlig information om Mali och de svenska bidragen till militära förbandsinsatser (dnr 2592-2021/22).

Bakgrund

Efter en kraftig försämring av säkerhetsläget i Mali till följd av ett väpnat uppror, angrepp från extremistgrupper och en militärkupp antog FN:s säkerhetsråd den 25 april 2013 resolution 2100 (2013), i vilken det fastställdes att situationen i Mali utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet. Genom resolutionen inrättade säkerhetsrådet även en FN-ledd stabiliseringsinsats i Mali (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali, Minusma), med stöd av FN-stadgans kapitel VII om inskridande i händelse av hot mot freden, fredsbrott och angreppshandlingar. Insatsen inrättades för en inledande period om tolv månader, som därefter har förlängts årligen. Det gjordes senast genom resolution 2640 (2022), i vilken Minusmas mandat har förlängts t.o.m. den 30 juni 2023.

Mot bakgrund av en formell förfrågan från FN:s generalsekretariat till Sverige om ett styrkebidrag biföll riksdagen den 12 juni 2014 regeringens förslag att ställa en väpnad styrka till förfogande för deltagande i Minusmas underrättelseenhet (prop. 2013/14:189, bet. 2013/14:UFöU2, rskr. 2013/14:335). Riksdagen har därefter fattat nya beslut om det svenska deltagandet i Minusma vid åtta tillfällen:

- prop. 2014/15:68, bet. 2014/15:UFöU3, rskr. 2014/15:184
- prop. 2015/16:119, bet. 2015/16:UFöU3, rskr. 2015/16:231
- prop. 2016/17:128, bet. 2016/17:UFöU3, rskr. 2016/17:310
- prop. 2017/18:180, bet. 2017/18:UFöU4, rskr. 2017/18:395
- prop. 2018/19:69, bet. 2018/19:UFöU3, rskr. 2018/19:255
- prop. 2019/20:29, bet. 2019/20:UFöU3, rskr. 2019/20:94
- prop. 2020/21:32, bet. 2020/21:UFöU3, rskr. 2020/21:119
- prop. 2021/22:22, bet. 2021/22:UFöU1, rskr. 2021/22:102.

I samband med beslutet riksmötet 2019/20 ändrades inriktningen för det svenska bidraget från en underrättelseenhet till ett lätt skyttekompani med placering i Gao i östra Mali. Riksdagens medgivande enligt det senaste beslutet från riksmötet 2021/22 gäller till utgången av december 2022. I propositionen för detta beslut gjorde regeringen bedömningen att en ordnad avveckling av insatsen skulle påbörjas under 2023 för att vara avslutad vid halvårsskiftet 2024. En ordnad avveckling av insatsen bedömdes av Försvarsmakten ta 18 månader.

Den 17 mars 2022 beslutade regeringen att ge Försvarsmakten i uppgift att planera för att inleda en ordnad avveckling av det svenska förbandsbidraget till Minusma. Avvecklingen skulle inledas den 15 november 2022 och vara avslutad senast den 30 juni 2023, dvs. tolv månader tidigare än vad som förut var planerat. Den 17 november 2022 meddelade Försvarsmakten att den svenska styrkan genomfört en sista operation inom ramen för bidraget till Minusma och att en avveckling av det svenska bidraget nu vidtar.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen ska medge att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för att avveckla det svenska förbandsbidraget till FN:s stabiliseringsinsats i Mali t.o.m. den 30 juni 2023, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd. Det svenska förbandets huvuduppgift är att fortsätta den avveckling av det svenska förbandsbidraget till Minusma som är planerad att inledas den 15 november 2022 och som ska vara helt avslutad senast den 30 juni 2023. Uppgiften ska genomföras inom ramen för tillgängliga resurser och förmågor samt i nära dialog med andra truppbidragande länder och med FN.

Utskottets överväganden

Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för att avveckla det svenska förbandsbidraget till Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) t.o.m. den 30 juni 2023, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd.

Jämför det särskilda yttrandet (V).

Propositionen

Regeringen redogör i propositionen för det folkrättsliga mandatet för Minusma, som vid sidan av säkerhetsrådets resolutioner även omfattar en inbjudan från Malis regering till FN att genomföra en stabiliseringsinsats. Denna inbjudan, framhåller regeringen, förlorar inte giltighet i ljuset av den senaste utvecklingen i Mali.

Av propositionen framgår att regeringen mot bakgrund av den allvarliga utvecklingen i Mali har bedömt att det svenska förbandsbidraget till Minusma ska avvecklas tidigare än planerat. Försvarsmakten har därför fått i uppdrag att inleda en avveckling i mitten av november 2022. Avvecklingen ska vara helt avslutad senast den 30 juni 2023. Beroende på utvecklingen bedömer regeringen att avvecklingen kan komma att ske snabbare.

Det planerade svenska förbandsbidraget till Minusma ska utgöras av en avvecklingsstyrka med huvuduppgift att slutföra avvecklingen av det svenska förbandsbidraget inom ramen för tillgängliga resurser och förmågor samt i nära dialog med andra truppbidragande länder och med FN.

Avvecklingsstyrkan förutses uppgå till ungefär 220 personer på plats med stationering i Gao, huvudort i Minusmas östra sektor. Styrkan ska med kort varsel kunna förstärkas tillfälligt för räddnings-, evakuerings-, förstärknings- och fritagningsinsatser. Regeringen söker därför riksdagens medgivande att ställa en väpnad styrka om högst 470 personer till förfogande för Minusma. Medgivandet ska gälla t.o.m. den 30 juni 2023 och under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat från FN:s säkerhetsråd.

Kostnaden för det svenska bidraget under 2023 beräknas uppgå till högst 300 miljoner kronor. Samtliga kostnader ska hanteras inom ramen för beräknade anslagsnivåer inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

Utskottets ställningstagande

Sverige har bidragit med en väpnad styrka till Minusma sedan 2014. En avveckling av det svenska bidraget har varit planerad till halvårsskiftet 2024. I ljuset av den allvarliga negativa utvecklingen i Mali har det blivit oundvikligt att tidigarelägga avvecklingen. Det är dock fortfarande av stor vikt att avvecklingen så långt som möjligt sker under ordnade former. En avvecklingsperiod som sträcker sig fram till senast den 30 juni 2023 förefaller därför vara väl avvägd. Utskottet ser således behov av att riksdagen, i enlighet med 15 kap. 16 § regeringsformen, ger ett nytt medgivande för det svenska truppbidraget för den del av avvecklingsperioden som löper under det första halvåret 2023. Vidare fäster utskottet vikt vid att avvecklingen sker i nära dialog med andra truppbidragande länder och med FN, i enlighet med vad som anges i propositionen.

Enligt förslaget i propositionen ska riksdagens medgivande för det svenska truppbidraget gälla under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat från FN:s säkerhetsråd. Utskottet delar denna uppfattning och konstaterar att det för närvarande finns ett sådant mandat i säkerhetsrådets resolution 2640 (2022). Resolutionen förlänger Minusma t.o.m. den 30 juni 2023 och omfattar således hela den period som riksdagens nya medgivande avser.

Utskottet instämmer även i förslaget att medgivandet bör omfatta en på förhand given marginal för att möjliggöra en snabb förstärkning av den svenska insatsen om det skulle behövas vid försämrade säkerhetsvillkor. Utskottet förutsätter att regeringen informerar riksdagen genom de berörda utskotten eller i kammaren i anslutning till att en sådan förstärkning görs.

Regeringen bör även regelbundet informera berörda utskott om hur avvecklingen av det svenska bidraget till Minusma fortskrider. Av propositionen framgår att Försvarsmakten kommer att göra löpande hot- och riskbedömningar och vidta eventuella åtgärder utifrån dessa bedömningar samt att avvecklingen, beroende på utvecklingen, kan behöva genomföras snabbare än till halvårsskiftet 2023. Mot bakgrund av detta anser det sammansatta utskottet att regeringen ska informera utrikesutskottet om avvecklingsprocessen när läget motiverar det och åtminstone en gång i kvartalet till dess avvecklingen är slutförd.

Utskottet vill ta tillfället i akt att tacka alla de som genom åren förtjänstfullt deltagit i det svenska bidraget till Minusma. Riksdagens medgivande till att sända en svensk väpnad styrka utomlands är ett beslut som inte fattas lättvindigt. Det innebär ett betydande ansvar eftersom det inte går att utesluta förluster av människoliv i samband med fredsfrämjande uppdrag och krishanteringsinsatser. Beslutet är dock avgörande för den demokratiska förankring som är väsentlig för att uppnå ett starkt folkligt stöd för den aktuella insatsen.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att det inte har väckts någon motion med anledning av propositionen och att det inte heller har rests några invändningar under utskottets beredning. Utskottet anser att regeringens

förslag är ändamålsenligt och att riksdagen därför, med bifall till propositionen, bör medge att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för att avveckla det svenska förbandsbidraget till Minusma t.o.m. den 30 juni 2023, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd.

Särskilt yttrande

Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (V)

Hanna Gunnarsson (V) anför:

En trygg och säker värld kräver samarbete med andra länder. Internationell säkerhet ska vila på folkrätten, samarbete och ett starkt globalt regelverk under FN:s ledning. Sverige ska vara en stark röst i det globala fredsarbetet för en värld med demokrati och mänskliga rättigheter. Sverige ska agera fredsfrämjande, fredsskapande och fredsbevarande på en folkrättsligt förankrad grund, t.ex. efter en antagen resolution av FN:s säkerhetsråd. Vi ska delta aktivt i internationella insatser i fredsarbetet, framför allt genom civila bidrag men även när så krävs med militär trupp. Det innebär att Vänsterpartiet är positivt inställt till deltagande i internationella insatser under FN-mandat, såsom FN:s insats i Mali, Minusma. Däremot anser vi att Sverige inte ska delta i militära insatser som leds av EU eller Nato.

Det säkerhetspolitiska läget i Mali är mycket allvarligt. Förutsättningarna för att arbeta fredsbevarande är dock tyvärr dåliga i dag. Inställningen till och stödet för fredsavtalen från de olika parterna i Mali är inte tillräckligt starkt, och inblandningen av soldater från den ryska Wagnergruppen är oacceptabel. Av dessa anledningar stöder Vänsterpartiet att Sverige avslutar sitt deltagande i Minusma.

Vänsterpartiet anser att det är mycket viktigt att Sverige även framöver deltar i internationella insatser under FN:s ledning. Samtidigt är vi i ett läge där vi bygger upp Sveriges egen försvarsmakt, vilket tar stora resurser i anspråk. Vänsterpartiet förväntar sig att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på hur Sverige kan bidra till en ny FN-insats framöver.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:3 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali:

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för att avveckla det svenska förbandsbidraget till Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) till och med den 30 juni 2023, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd.